ARCHEOLOGIENOTA

JABBEKE AARTRIJKSESTEENWEG 46 (prov. WEST-VLAANDEREN)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Auteurs: Bert ACKE, Bart BARTHOLOMIEUX, Daphné VERAART

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode: 2016H153

- **Administratieve gegevens**

➔ Initiatiefnemer: NV Voeders Dereeper
➔ Erkende archeoloog: Bart Bartholomieux, OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
➔ Locatiegegevens: Aartrijksesteenweg 46, 8490 Jabbeke (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
➔ Lambertcoördinaten: X: 60303, Y: 208130; X: 60416, Y: 208380
➔ Kadastergegevens: Jabbeke, afdeling 1, sectie C, percelen 485H, 482S, 482V, deel van 491L-501R-502P (zie plan in bijlage 3) (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

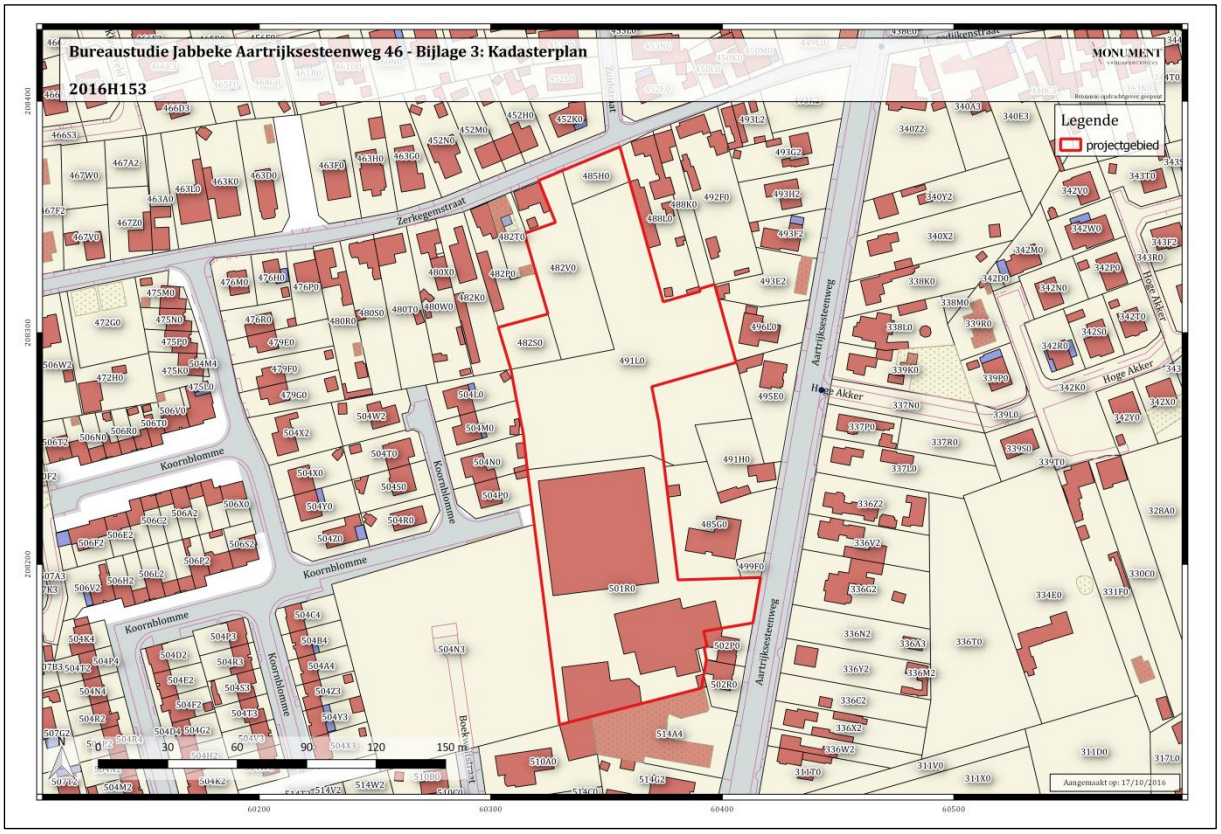
Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de vermoedelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet volledig gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk. Gezien de gunstige topografische ligging (op een droge zandrug op korte afstand van de vroegere “Zandstraat”), de bodemgesteldheid (verwaarloosbare erosiegevoeligheid, mogelijke podzolbodem) en de aard van de te verwachten archeologische sporen (o.a. potentieel voor steentijd) wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een combinatie van boringen en proefsleuven voorgesteld als de meest aangewezen methode. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat een groot deel van het projectgebied nog bebouwd en verhard is. Deze situatie wordt pas

gewijzigd na bekomen van de verkavelingsvergunning. Het is dus pas na het bekomen van de verkavelingsvergunning dat er effectief een reële bedreiging van het bodemarchief zal optreden en dat het projectgebied in zijn geheel in 1 keer kan worden onderzocht.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 1,62ha en dient volledig onderzocht te worden door middel van landschappelijke boringen (eventueel aangevuld met archeologische boringen) en proefsleuven (zie figuur 1). Indien uit de boringen zou blijken dat het archeologische niveau zich onder de geplande verstoringsdiepte zou bevinden, kunnen bepaalde zones uitgesloten worden van het proefsleuvenonderzoek.

Figuur 1: Gegeorefereerd plan met aanduiding van de betrokken percelen en de precieze plaats van het archeologisch vooronderzoek en de geplande werken (in rood omlijnd): de werken gebeuren op alle percelen en op alle percelen dient dan ook een vooronderzoek zonder/met ingreep in de bodem te gebeuren.

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

- **Landschappelijke boringen**
  - Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
  - Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem (beschrijving + duiding)
  - Is er een goed bewaarde podzolbodem aanwezig? Zo ja, wat is de dikte ervan en welke zijn de ruimtelijke dimensies van de goed bewaarde podzolbodem? Waar is de overgang te situeren met de zone met postpodzolbodem.
  - Heeft de huidige bebouwing een verstoring van de bodem meegebracht? Zo ja, in welke mate?
  - Zijn er zones aanwezig die interessant konden zijn voor de prehistorische mens?
  - Is er een archeologisch niveau aanwezig, en op welke diepte bevindt zich dit?
  - Kan de aanwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied worden uitgesloten?

- **Proefsleuven:**
  - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
  - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
  - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
  - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
  - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
  - Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
  - Is er een relatie tussen de aangetroffen archeologische sporen en de nederzettingssporen op het aanpalende terrein ten zuidwesten?

- Kan worden uitgesloten dat er voor de periodes volgend op de prehistorie een archeologische site aanwezig is binnen het projectgebied?

- **Plan van aanpak**

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

- **Landschappelijke boringen**

Met behulp van landschappelijke boringen kan de bodemopbouw en de bewaringstoestand worden onderzocht. Op die manier kan ook snel het eventuele potentieel aan prehistorische aanwezigheid worden nagegaan. Het landschappelijk booronderzoek dient te gebeuren met een Edelmanboor met een diameter van 7cm waarbij de boringen om de 30m worden geplaatst in 3 boorlijnen haaks op de loop van de zandrug. Indien er door terreinomstandigheden, die nog niet exact gekend zijn (doordat de huidige bebouwing nog niet is afgebroken) dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd bij de opmaak van het verslag.

De diepte van de boringen is afhankelijk van de bodemopbouw en in functie van het bepalen van de bewaringstoestand en het nagaan van de aan- of afwezigheid van een begraven bodem. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen al dan niet geschikte zones worden afgebakend voor verder verkennend archeologisch booronderzoek.

Figuur 2: Plan voor landschappelijke boringen op de topografische kaart (bron: www.ngi.be) (zie bijlage 1).

- **Proefsleuven**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)[1]. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk zuidoost-noordwest zijn georiënteerd, aan te snijden. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een

[1] Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te preferen boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

geschrankt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.
Er worden extra volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volgsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.[2]

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem zoveel mogelijk de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk benaderd. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandresten-graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Gezien het sleuvenonderzoek pas kan worden uitgevoerd na af- en uitbraak van de gebouwen is het huidige proefsleuvenplan volgens de meest ideale situatie uitgetekend met 1,8m breedte met een tussenafstand van 15m. Bepaalde zones zouden kunnen uitgesloten worden van het proefsleuvenonderzoek, indien na afbraak zou blijken dat grote verstoringen aanwezig zijn of na de boringen. Daarom is het aangewezen dat het sleuvenplan opnieuw geëvalueerd wordt door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek zal uitvoeren en rekeninghoudend met externe omstandigheden (bvb. terreinsituatie op moment van uitvoering).

[2] HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A. juli 2016, p. 55.

Figuur 3: Sleuvenplan op de topografische kaart (bron: www.ngi.be) (zie bijlage 2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

➔ Het boorteam bestaat uit 2 archeologen die zich op afroep laten bijstaan door een bodemkundige. Deze dienen geen bijkomende competenties te hebben dan deze vermeld volgens de Code van Goede Praktijk.

➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen minstens 220 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek op zandbodems en beide beschikken over minimaal 20 werkdagen veldervaring wat betreft

proefsleuvenonderzoek. Daarnaast dient men tevens binnen het team over minstens 40 werkdagen veldervaring te beschikking op zowel middeleeuwse als Romeinse sites.

➔ Gedurende het veldwerk (zowel boor- als proefsleuvenonderzoek) dient een aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureaustudie Jabbeke Aartrijksesteenweg 46 - Bijlage 1 - Boringenplan

2016H153

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt, cartesius

Legende

- projectgebied
- boringen

Zerkegemstraat
Koornblomme
Aartrijksesteenweg
Hoge Akker
Hogedijkenstraat
Boekweitstraat

N

0 40 80 120 160 200 m

Aangemaakt op: 24/11/2016

60500

Bureaustudie Jabbeke Aartrijksesteenweg 46 - Bijlage 2 - Sleuvenplan

2016H153

MONUMENT VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt, cartesius

Legende
- projectgebied
- sleuven

Zerkegemstraat
Koornblomme
Aartrijksesteenweg
Hoge Akker
Hogedijkenstraat
Ganzeveld
Boekweitestraat

N

0 40 80 120 160 200 m

Aangemaakt op: 24/11/2016

208350
208200
60150
60300
60450
60600